

Centre d'Estudis Econòmics i Socials

Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País

SEMINARI DE REFLEXIONS I PROPOSTES SOBRE L'ESTAT DEL BENESTAR

SESSIO 3: Benestar Social

6 de maig del 2014

Presentació de la Sessió per part de Xavier Melo¹

Dóna la benvinguda als assistents i destaca el format de la Sessió, que aplega a experts amb l'objectiu de formular suggeriments i mesures sobre el tema de debat. El Col·legi d'Economistes, per la seva part, farà un recull dels seminaris en la seva revista i també es publicarà una nota de premsa al respecte.

Intervenció de Raúl Ramos²

Els sistemes socials europeus s'enfronten a una sèrie de reptes comuns:

- Canvis demogràfics i noves estructures familiars
- Mercats de treball en evolució
- Incrementos en la desigualtat de la renda i en la desigualtat d'oportunitats en un context de crisi

La política social es troba sota tensió per les restriccions pressupostàries.

En tot cas, continua sent una competència principalment dels Estats, i a nivell comunitari es fa et ben poc. De tota manera, s'està impulsant l'Estratègia Europa 2020, que presenta 3 prioritats que es reforcen mútuament: creixement intel·ligent, sostenible i inclusiu capaç d'aconseguir alts nivells d'ocupació, productivitat i cohesió social.

Aquest últim objectiu s'ha definit sobre la base de tres indicadors:

¹ Director de l'Àrea de RSC del CEES

² Professor d'Economia Aplicada de la Universitat de Barcelona (UB), Investigador del Grup d'Anàlisi Quantitativa Regional (AQR-IREA) i Research Fellow del Institute for the Study of Labor (IZA)

- El percentatge de població en risc de pobresa després de transferències socials
- El percentatge de població amb privació material severa
- el percentatge de població que viu amb intensitat de treball molt baixa

Fixem-nos que es torna a parlar de lluitar contra la pobresa dins dels països desenvolupats. Què entenem per pobresa? S'utilitza una mesura subjectiva o relativa: es considera pobre la persona, família o llar si se situa per sota del 60% de la renda mediana (després de transferències socials).

I quina és la població amb privació material severa? Es defineix com aquella que no es pot permetre com a mínim 4 dels 9 ítems següents:

- Pagar les factures de lloguers o serveis públics
- Mantenir la llar adequadament calenta
- Fer front a despeses inesperades
- Menjar carn o proteïnes de forma regular
- Anar de vacances
- Disposar de cotxe,
- Disposar de rentadora,
- Disposar de TV color
- Disposar de telèfon

La població que viu amb intensitat de treball molt baixa es refereix a aquelles llars en les que no hi ha membres que treballin de manera regular.

L'objectiu de la UE és reduir en 20 milions de persones les que es troben en aquest risc d'exclusió social per a l'any 2020.

L'evolució recent d'aquests indicadors és negativa per Catalunya i Espanya.

La resposta europea per fer front a aquesta situació es basa en el concepte d'INCLUSIÓ ACTIVA: es tracta d'aconseguir que cada ciutadà, però particularment aquells que es trobin en una situació menys avantatjada, aconseguixin participar plenament en la societat, incloent la possibilitat d'accedir a l'ocupació i a serveis socials de qualitat.

La política europea de lluita contra la pobresa es basa en la combinació d'instruments orientats a garantir un mínim d'ingressos als ciutadans alhora que promouen la seva inserció socioeconòmica.

Estan funcionant aquestes polítiques? Depèn, hi ha països on s'aconsegueixen millors resultats que en altres. Com hem de mesurar la protecció social? Podem utilitzar indicadors relacionats amb la despesa realitzada, ja sigui com a percentatge del PIB (capacitat de generació de riquesa) o bé en euros per habitant a preus constants (beneficiaris potencials). Els resultats de Catalunya apunten a un increment de despeses de protecció social als darrers anys, però que encara se situen per sota de la major part de la resta de països del nostre entorn.

Però aquest mètode té limitacions importants. Una anàlisi més acurada exigeix recórrer a indicadors microeconòmics.

L'enfocament basat en la INCLUSIÓ ACTIVA representa un canvi d'enfocament no només pel que fa a la manera de dissenyar les polítiques de benestar social sinó també en la manera en què avaluem l'impacte d'aquestes i els efectes que tenen sobre els ciutadans.

Molts països posen l'èmfasi en polítiques d'activació a través de la *Flexicurity* (*Flexibility + Security*), és a dir, un mercat de treball molt flexible amb un sector públic que doni seguretat no en els ingressos, si no en les possibilitats de tornar a trobar feina d'una manera ràpida, a més de sistemes de renda bàsica o renda mínima.

En l'àmbit anglosaxó s'ha tendit al *Workfare* (*Welfare to work*), que implica reciprocitat entre l'administració i la persona (Contract), l'existència d'incentius al treball (*Make work pay*) i sobretot es dona prioritat al treball (*Work first*). L'important és aconseguir una col·locació "An offer you can't refuse"

Apareixen nous conceptes com l'experimentació en les polítiques socials a través d'innovacions socials (societat civil) a petita escala, amb un *target* específic, buscant sempre la inserció laboral. Aquí molts ajuntaments ja ho estan fent. Cal una anàlisi exhaustiva del seu impacte (mig termini) i anar amb molta cura amb les limitacions conceptuals existents. Per exemple, cal tenir en compte que la precarització de l'ocupació dificulta una superació definitiva de la situació de risc (in-work poverty).

A Catalunya tenim dos exemples d'aquest enfocament diferent: el PIRMI i la Llei de Barris.

Intervenció d'Ignasi Farreres³

Recorda que el Seminari tracta d'arribar a propostes de cara a futur per preservar l'Estat del Benestar, i està inspirat en una ponència del professor Guillem López Casasnovas en la qual es bolcava un allau d'idees al respecte.

Intervenció d'Eladi Torras⁴

L'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports de l'Ajuntament de Barcelona s'ocupa de les persones més desfavorides, amb risc d'exclusió i vulnerables; la gent que ho té més difícil per accedir al mercat laboral, no ja en el moment en el que estem si no fins i tot en èpoques normals.

En aquesta línia, Barcelona Activa endega programes d'ocupabilitat, amb resultats poc satisfactoris després d'un any.

³ President del CEES

⁴ Director Serveis Generals i Planificació Territorial de l'IMSS - À. Qualitat de Vida, Igualtat i Esports – Ajuntament de Barcelona

Ara s'ha començat a treballar en "contractació responsable": demanar a les empreses que treballin amb l'Ajuntament que contractin a aquestes persones.

Cal anar a un mercat laboral que doni una protecció especial a aquests col·lectius?

Intervenció de Martí Moliner⁵

Creació d'equips d'inserció laboral de col·lectius especials (discapacitats, toxicomans, etc.) amb uns resultats engrescadors.

S'estan fent coses que funcionen i cal fer pedagogia del que es fa.

Col·loqui

Raúl Ramos considera important que les actuacions de les administracions (ajuntaments, Generalitat, consells comarcals) no estiguin compartimentades, que treballin en equip entre totes.

El tractament generalista costa que funcioni, cal utilitzar més el cooperativisme.

És bàsic fer pedagogia del model social que tenim

Intervenció de Luis Grande⁶

Els programes d'inserció sociolaboral que ja fa anys aplica la Generalitat han estat un banc de proves molt important. Actualment les restriccions pressupostàries posen en perill les experiències exitoses desenvolupades fins ara.

Tenim un sistema fortament descentralitzat i en construcció, amb lleis recents adoptades els darrers anys. La crisi posa en risc la sostenibilitat del sistema de protecció social.

Els serveis d'atenció apunten a promocionar l'autonomia personal i a recuperar la dimensió comunitària de la reinserció.

Cal repensar la cartera de serveis socials: fer-la més bàsica i homogènia però adaptada a determinats col·lectius.

Intervenció d'Assumpció González Mestre⁷

⁵ Cap de Serveis Socials i Salut – Ajuntament de Badalona

⁶ Subdirector Gnrl. D'Anàlisi i Programació ICASS - GenCat - Depart. Benestar Social i Família

⁷ Cap del Programa Pacient Expert Catalunya - GenCat - Depart. Salut

Cal donar resposta a la persona amb el lloc més adequat, més eficient, sense duplicar serveis i sense “sanitaritzar” problemes socials ni “socialitzar” problemes sanitaris.

És important l’estratègia dels programes, en el sentit que hem de treballar “amb” les persones i no aplicant criteris que no s’adeqüen a allò que les persones realment necessiten.

Consideracions finals de Raúl Ramos

A Catalunya anem pel bon camí, tot i que s’ha de perseverar.

Necessitem un model de consens, de manera que les polítiques no canviïn segons la conjuntura política. Això és important sobretot en temes com la renda bàsica d’inserció, per exemple.

Cal treballar conjuntament amb els ciutadans.

Relator:

Joan Elias

Vicepresident del CEES